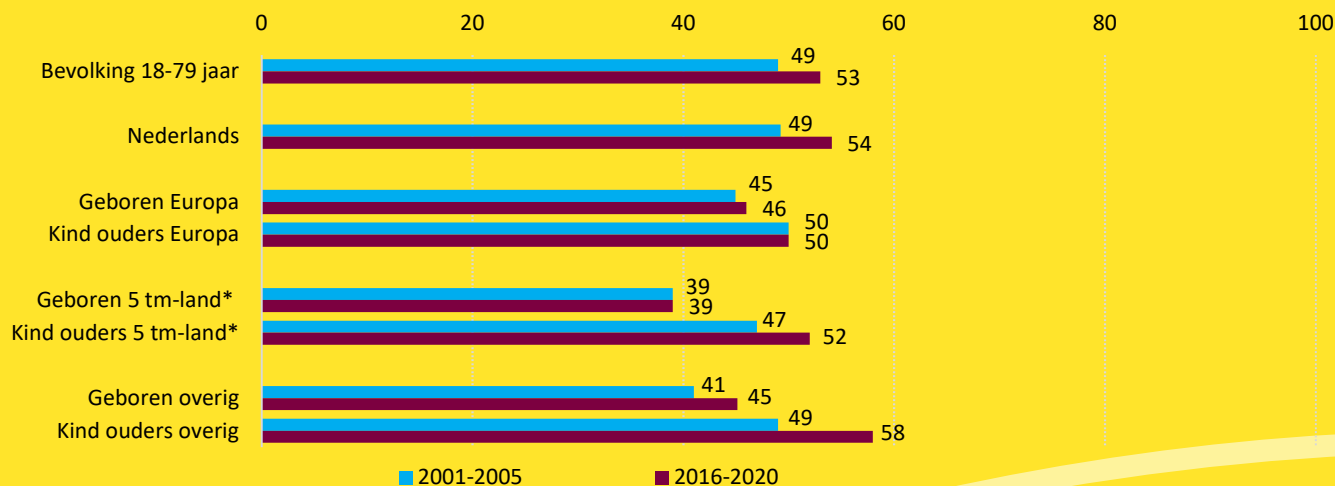

Sport- en beweeggedrag naar migratieachtergrond

Factsheet 2023/8

Agnes Elling en Remko van den Dool

Figuur 1. Verandering wekelijkse sportdeelname 2001-2005 en 2016-2020 naar migratieachtergrond, bevolking 18-79 jaar (in procenten; standaardisatie naar opleiding en leeftijd van bevolking)

*Vijf 'traditionele migratielanden': Suriname, Turkije, Marokko, voormalige Nederlandse Antillen en Indonesië.

Bron: CBS Gezondheidsenquête, 2001-2005, 2016-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Inleiding

Het deelakkoord 'Inclusief sporten en bewegen' van het Nationaal Sportakkoord 2018-2022 zet in op het tegengaan van sociale ongelijkheid in de deelname aan en organisatie van sport en (recreatief) bewegen. Een van deze ongelijkheden is de migratieachtergrond. Maatregelen gericht op een inclusief sport- en beweeglandschap naar etniciteit of migratieachtergrond hebben als doel de toegankelijkheid te bevorderen en belemmeringen en uitsluiting op basis van huidskleur, herkomst en/of geloofsovertuiging tegen te gaan.

In dit factsheet staan de overeenkomsten en verschillen in sport- en beweeggedrag centraal.¹ Het is een verdieping van de officiële cijfers over (kern)indicatoren van sport- en beweeggedrag van het RIVM (sportenbewegenincijfers.nl). Deze cijfers laten zien dat mensen zonder migratieachtergrond vaker wekelijks sporten dan mensen met een niet-westerse migratieachtergrond (55% vs. 46% in 2022).

Volgens data van het [Centraal Bureau voor de Statistiek](#) had in 2022 een kwart van de Nederlandse bevolking een migratieachtergrond; in de drie grootste steden – Amsterdam, Rotterdam, Den Haag – meer dan de helft. Van de bevolking met migratieachtergrond is ongeveer de helft in het buitenland geboren (eerste generatie) en de andere helft in Nederland (tweede generatie). De derde generatie – die op basis van bijvoorbeeld huidskleur of naam nog wel te maken kan hebben met uitsluiting - telt niet mee in deze cijfers.

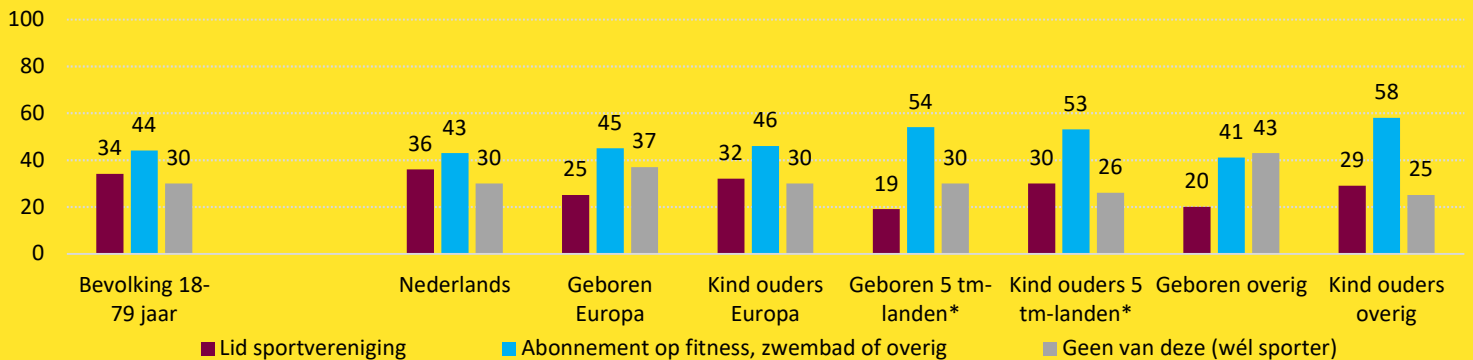
De herkomstlanden van de vijf grootste migrantengroepen (> 300.000 personen) zijn: Turkije, Marokko, Suriname, Indonesië en Duitsland. De groep kinderen van deze migrantengroepen is inmiddels groter dan de groep migranten zelf. Het overheidsbeleid en het onderzoek waren de afgelopen jaren vooral gericht op mensen met een 'niet-westerse' achtergrond, waartoe de drie grootste migrantengroepen en mensen uit Afrikaanse, Zuid-Amerikaanse en enkele Aziatische landen gerekend werden. Veelal werd geen onderscheid gemaakt tussen migranten en hun kinderen.

In onze analyse sluiten we deels aan bij veranderde richtlijnen in (overheids)onderzoek naar mensen met een migratieachtergrond, waarbij het onderscheid tussen westers en niet-westers niet meer leidend is ([Bovens et al., 2021](#)). Het CBS paste in 2022 zijn standaardindelingen voor herkomst aan naar twee indelingen, uitgaande van generatie (migrant en kinderen van migrant) en herkomstlanden en regio's. Op basis hiervan maakten wij een eigen zevental (zie figuur 1 en methodische verantwoording).

Tweede generatie migranten sport en beweegt meer

De helft van de Nederlandse volwassen bevolking sport wekelijks en de deelname is sinds het begin van deze eeuw met 5 procentpunt toegenomen (figuur 1). Naast groei onder de Nederlandse bevolking zonder migratieachtergrond zijn ook enkele groepen volwassen kinderen van migranten (tweede generatie) in de afgelopen twee decennia vaker gaan sporten. Onder alle onderscheiden groepen met migratieachtergrond sport de tweede generatie vaker dan de

Figuur 2 Sportverband waarin sporters actief zijn, wekelijks sportende bevolking 18-79 jaar (in procenten)

*Vijf 'traditionele migratielanden': Suriname, Turkije, Marokko, voormalige Nederlandse Antillen en Indonesië.
Bron: CBS Gezondheidsenquête, 2016-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

eerste. Migranten uit de vijf traditionele migratielanden (Indonesië, Suriname, Turkije, Marokko, voormalige Nederlandse Antillen; vanaf nu 'tm-landen') sporten het minst vaak wekelijks (39%) en hun sportdeelname liet geen groei zien.

Omdat de cijfers gecontroleerd zijn voor verschillen tussen groepen in leeftijd en opleidingsniveau, lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat opgroeien in Nederland positief van invloed is op het sportgedrag van kinderen van migranten (vgl. [Vogels, 2014](#)). De vele (laagdrempelige) sport- en beweegvoorzieningen, de hoge (club)sportdeelname en de sterke sportstimulering via school en buurt dragen hiertoe bij. Ontwikkelingen in de samenstelling van de groepen naar specifieke herkomstlanden kunnen ook van invloed zijn op gevonden verschillen en (ontbrekende) ontwikkelingen in sportdeelname.²

Vergelijkbare uitkomsten als voor wekelijkse sportdeelname zien we bij het voldoen aan beweegrichtlijnen (tabel 1). In de jaren 2016-2020 voldeed de helft van de Nederlandse volwassen bevolking zonder migratieachtergrond (51%) aan de beweegrichtlijnen. Dat gold ook voor de kinderen van migranten uit de vijf tm-landen (52%). Migrantengroepen die zelf geboren zijn in een van de vijf tm-landen (36%) of in overige landen (43%) voldoen beduidend minder vaak aan de beweegrichtlijnen. Meer dan sportgedrag is voldoende bewegen van belang voor een gezonde leefstijl. Verschillen in wekelijks wandelen naar migratieachtergrond blijken relatief gering (tabel 1). Wel fietsen de meeste groepen met migratieachtergrond ongeacht herkomst en generatie, maar vooral migrantengroepen uit de 5 tm-landen, minder vaak dan Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Relaties met leeftijd, opleiding en geslacht

Onder alle onderscheiden groepen naar migratieachtergrond, sporten en bewegen lager opgeleiden

beduidend minder vaak dan hoger opgeleiden en ouderen minder vaak dan jongeren (zie bijlagetabel B3 en [Van den Dool & Heijnen, 2020](#), [Van den Dool et al., 2023](#)). Onder Nederlanders zonder migratieachtergrond en mensen met een Europese migratieachtergrond bestaan vrijwel geen verschillen in sportdeelname tussen vrouwen en mannen. Vrouwen uit de vijf tm-landen sporten wel minder vaak wekelijks dan mannen; zowel migrantengroepen (30% vs. 42%) als kinderen van migrantengroepen (48% vs. 60%; vgl. [Elling & Cremers, 2021](#); [Vogels, 2014](#)).

Sporters met migratieachtergrond vaker naar sportschool

Mensen kunnen op verschillende manieren sportief actief zijn. Bijna de helft van de sportende Nederlandse bevolking is lid van een fitnesscentrum, dansschool, zwembad of andere ondernemende sportaanbieder (figuur 2). Een op de drie wekelijkse sporters is lid van een vereniging.

Tabel 1. Voldoen aan beweegrichtlijnen, wekelijks wandelen en wekelijks fietsen naar migratieachtergrond, bevolking 18-79 jaar, 2016-2020 (in procenten; standaardisatie naar opleiding en leeftijd van bevolking)

	Voldoen aan beweegrichtlijnen (%)	Wekelijks wandelen (%)	Wekelijks fietsen (%)
Bevolking 18-79 jaar	50	72	56
Nederlands	51	73	59
Geboren Europa	49	76	52
Kind ouders Europa	44	71	53
Geboren 5 tm-landen*	36	70	35
Kind ouders 5 tm-landen*	52	69	50
Geboren overig	43	67	42
Kind ouders overig	48	65	53

*Vijf 'traditionele migratielanden': Suriname, Turkije, Marokko, voormalige Nederlandse Antillen en Indonesië.

Bron: CBS Gezondheidsenquête, 2016-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel 2. Meest beoefende takken van sport naar migratieachtergrond, wekelijkse sporters 18-79 jaar, 2016-2020 (in procenten)

	Bevolking 18-79 jaar	Nederlands	Geboren Europa	Kind ouders Europa	Geboren 5 tm-landen*	Kind ouders 5 tm-landen*	Geboren overig
Fitness/conditietraining	45	44	42	48	61	58	51
Hardlopen/joggen	21	22	24	16	17	18	23
Fietsen (als sport)	9	11	8	8	6	7	6
Voetbal	9	9	6	10	8	13	9
Zwemmen	9	9	10	8	6	5	9
Tennis	8	9	8	6	6	5	4
Yoga	8	7	12	8	6	7	6
Wandelsport	6	7	4	4	3	4	*
Vecht-/verdedigingssporten	4	2	4	4	6	7	*
Golf/midgetgolf	4	4	2	2	3	4	*
Turnen/gymnastiek	2	4	4	4	3	*	*
Ballet/dansen	2	2	4	2	3	4	*
Krachtsport	2	2	2	2	3	4	*

*Vijf 'traditionele migratielanden': Suriname, Turkije, Marokko, voormalige Nederlandse Antillen en Indonesië.

Bron: CBS Gezondheidsenquête, 2016-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Sportende Nederlanders zonder migratieachtergrond zijn het vaakst lid van een sportvereniging (36%), gevolgd door kinderen van diverse groepen migranten (29-32%). Migranten uit de vijf tm-landen (19%) en overige landen (20%) sporten minder vaak bij een vereniging. Vooral kinderen van deze migrantengroepen zijn vaker dan Nederlanders zonder migratieachtergrond lid van een fitnesscentrum of andere ondernemende sportaanbieder (resp. 54% en 58% vs. 43%; zie ook [Elling & Cremers, 2021](#)).

Tabel 2 laat ook zien dat fitness een populaire sport is onder tweedegeneratie-migrantten van buiten Europa, net als voetbal en vechtsport. Europese migranten en de kinderen van migranten in het algemeen doen wat vaker aan yoga. Vergelijkbaar met recreatief fietsen en wandelen (zie tabel 1) zijn fietsen en wandelen als sport minder populaire activiteiten onder mensen met een migratieachtergrond.

Conclusie

In de afgelopen decennia steeg het aandeel mensen in Nederland met een migratieachtergrond (eerste en tweede generatie) tot een kwart van de bevolking. Daarnaast werd deze groep diverser naar herkomstlanden.

Migratieachtergrond blijkt, naast onder meer opleidingsniveau en leeftijd, gerelateerd te zijn aan sport- en beweeggedrag. De relatie verschilt naar landen van herkomst, tussen migranten en kinderen van migranten en naar geslacht.

In hun sport- en beweegdeelname lijken kinderen van migranten meer op Nederlanders zonder migratieachtergrond dan op hun ouders. Vooral vrouwelijke (kinderen van) migranten uit de vijf traditionele migratielanden sporten minder vaak wekelijks, voldoen minder vaak aan de beweegrichtlijnen en fietsen minder vaak. Vermoedelijk zijn daadwerkelijke verschillen in sportgedrag naar herkomst nog groter, omdat een groot deel van de migranten die de Nederlandse taal niet voldoende begrijpen niet meegenomen is in de CBS-data.

Migratieachtergrond kent ook een relatie met de organisatie van sport en de sportkeuze. Sportende (kinderen van) migranten hebben vaker een abonnement bij een sportaanbieder en zijn minder vaak lid van een sportvereniging dan sporters zonder migratieachtergrond.

Kennis over hoe migratieachtergrond samenhangt met sport- en beweeggedrag, -socialisatie en -voorkeuren en met ervaren belemmeringen (o.a. onbegrip, discriminatie) kan sport- en beweegprofessionals helpen bij hun werkzaamheden. Nog belangrijker is het uitgangspunt dat migratieachtergrond slechts een van de factoren is die van invloed kan zijn op het sport- en beweeggedrag van individuele Nederlanders.

Methodische verantwoording

Bij de nieuwe categorisering van de data van de Gezondheidsenquête die voor sport- en beweegdeelname gebruikt worden, speelden zowel methodische als inhoudelijke overwegingen een rol. De te onderscheiden groepen moeten voldoende waarnemingen hebben en een bundeling van landen vindt plaats op basis van een enigzins vergelijkbare sportinfrastructuur/-deelname én naar generatie. Dit leidde tot de volgende zevental:

- Nederlands;
- geboren in Europa;
- kind van ouder(s) geboren in Europa;
- geboren in één van de vijf 'traditionele migratielanden' (tm-landen): Suriname, Turkije, Marokko, voormalige Nederlandse Antillen en Indonesië;
- kind van ouder(s) geboren in deze vijf tm-landen;
- geboren in een ander land;
- kind van ouder(s) geboren in een ander land.

Volwassen kinderen van migranten waarvan de ouders in verschillende landen zijn geboren, zijn ingedeeld in de groep waaronder het land valt dat het verst weg ligt. Als de ene ouder in Nederland en de andere in een ander land is geboren, valt de respondent in de groep van het andere land. Het kind van een in Europa geboren ouder en een ouder uit een van de vijf traditionele migratielanden, valt onder de laatste groep. Kinderen van twee in Nederland geboren ouders die zelf in het buitenland zijn geboren (< 1%), tellen als migrant.

Respondenten moeten de Nederlandse taal voldoende machtig zijn (schriftelijk of mondeling) om de vragenlijst van de Gezondheidsenquête goed in te kunnen vullen. Van de potentiële respondenten die niet in Nederland zijn geboren, viel in 2021 19 procent af vanwege een taalbarrière.

In de analyse die het Mulier Instituut op de CBS-data uitvoerde (via de Remote Access-faciliteit) zijn meerdere meetjaren aan elkaar gekoppeld.

Omdat er verschillen bestaan tussen de diverse groepen in de samenstelling naar leeftijd en opleidingsniveau (zie bijlagentabel B1) en deze kenmerken van invloed zijn op sportdeelname (zie sportenbewegen.nl), zijn de groepen gestandaardiseerd door te wegen naar de leeftijd- en opleidingsverhoudingen van het totaal. Zie tabel B2 en B3 in de bijlage voor de ongestandaardiseerde cijfers.

In dit factsheet beschrijven we de leeftijdsgroep 18 tot 80 jaar. De tweedegeneratie-migrantengroep is over het algemeen jonger (86% is 18-39 jaar), maar kunnen ook gepensioneerd zijn, zoals veel Nederlanders van wie de ouders in Indonesië zijn geboren. Kinderen van migranten uit Europa zijn gemiddeld ouder dan migranten uit Europa (zie bijlagentabel B1). Dit hangt onder meer samen met verschillen in landen van herkomst tussen deze groepen. Van de Europese immigranten is 41 procent in Oost-Europa/Balkan geboren en een kwart in Noord-Europa, incl. Duitsland. Van de kinderen van Europese migranten is een derde afkomstig uit Noord-Europa.

Noten

¹ Dit factsheet kwam tot stand met steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in het kader van de monitoring van het deelakkoord Inclusief sporten en bewegen van het Nationaal Sportakkoord.

² In de groep van vijf tm-landen sporten Turkse (kinderen van) migranten bijvoorbeeld minder vaak dan Indonesische of Surinaamse (kinderen van) migranten. Verschillen in samenstelling van de vijf tm-responsgroepen tussen migranten en kinderen van migranten en tussen de perioden 2001-2005 en 2016-2020 beïnvloeden dan de resultaten voor de totale groep. Op vergelijkbare wijze zijn voor (kinderen van) Europese migranten verschillen in sportdeelname en (veranderende) groepsgrootte tussen respondenten van bijvoorbeeld Duitse en Poolse herkomst mogelijk van invloed op de resultaten.

Referenties

Bovens, M., Jennings, R., Bokhorst, M., & Engbersen, G. (2021). [Afscheid van westers en niet-westers: naar meervoudige indelingen van herkomstgroepen](#). Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Elling, A., & Cremers, R. (2021). [Sportgedrag en ervaren racisme etnische minderheden \[Factsheet 2021/7\]](#). Mulier Instituut

Van den Dool, R., & Heijnen, E. (2020). [Deelname aan sport en bewegen door ouderen. De stand van zaken eind 2020](#). Mulier Instituut

Van den Dool, R., Van den Breul, W., & Pulles, I. (2023). [Verklaring verschil deelname naar opleiding](#). Mulier Instituut.

Vogels, R. (2014). Sportdeelname van niet-westerse migranten. In A. Tiessen-Raaphorst (Red). [Uitstappers en doorzetters](#) (pp. 67-88). Sociaal en Cultureel Planbureau.

Tabel B.1. Leeftijd, opleiding en geslacht groepen naar herkomst 2016-2020, Nederlandse bevolking 18-79 jaar (in procenten)

	Bevolking 18-79 jaar (n=35.795)	Geboren Nederlands (n=29.216)	Geboren Europa (n=1.220)	Kind ouders Europa (n=1.047)	Geboren 5 tm- landen* (n=1.409)	Kind ouders 5 tm- landen* (n=1.395)	Geboren overig (n=1.173)	Kind ouders overig (n=330)
Totaal	100	77	4	3	5	5	5	1
Leeftijd								
18-39	36	33	43	32	25	57	48	86
40-64	45	46	45	38	58	37	46	11
65-79	19	21	12	31	17	6	6	3
Opleiding (voltooid)								
Lager	26	26	19	31	40	18	32	16
Middelbaar	39	40	38	36	38	41	35	40
Hoger	35	35	44	33	22	41	33	44
Geslacht								
Man	50	50	44	50	47	50	49	47
Vrouw	50	50	56	50	53	50	51	53

*Vijf 'traditionele migratielanden': Suriname, Turkije, Marokko, voormalige Nederlandse Antillen en Indonesië.

Bron: CBS Gezondheidsenquête, 2016-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B.2 Wekelijkse sportdeelname, wekelijks wandelen en fietsen en voldoen aan beweegrichtlijnen 2001-2005 (n=29.086) en 2016-2020 (n=34.829) naar migratieachtergrond, bevolking 18-79 jaar (in procenten; ongestandaardiseerde cijfers)

	Wekelijkse sportdeelname		Voldoen aan beweegrichtlijnen		Wekelijks wandelen		Wekelijks fietsen	
	2001-2005	2016-2020	2001-2005	2016-2020	2001-2005	2016-2020	2001-2005	2016-2020
Bevolking 18-79 jaar	49	52	42	50	63	72	55	56
Nederlands	49	54	43	51	63	73	56	60
Geboren Europa	45	48	42	51	69	75	52	53
Kind ouders Europa	47	49	42	43	65	72	50	53
Geboren 5 tm-landen*	36	36	31	34	61	69	37	35
Kind ouders 5 tm-landen*	52	54	44	49	62	66	45	45
Geboren overig	42	45	33	46	64	67	43	44
Kind ouders overig	57	63	42	51	44	65	31	48

*Vijf 'traditionele migratielanden': Suriname, Turkije, Marokko, voormalige Nederlandse Antillen en Indonesië.

Bron: CBS Gezondheidsenquête, 2016-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B.3 Wekelijkse sportdeelname 2016-2020 (n=34.829) naar migratieachtergrond, leeftijd, opleidingsniveau en geslacht, bevolking 18-79 jaar (in procenten; ongestandaardiseerde cijfers)

	Totaal	Leeftijd			Voltooid opleidingsniveau			Geslacht	
		18-39	40-64	65-79	Lager	Middelbaar	Hoger	Man	Vrouw
Bevolking 18-79 jaar	52	62	50	41	32	49	68	53	52
Nederlands	54	66	52	41	33	50	69	54	54
Geboren Europa	48	53	45	43	26	44	63	48	49
Kind ouders Europa	49	62	49	36	30	44	65	51	47
Geboren 5 tm-landen*	36	43	32	37	24	36	54	42	30
Kind ouders 5 tm-landen*	54	52	57	53	37	48	68	60	48
Geboren overig	45	51	40	36	29	44	60	47	44
Kind ouders overig	63	63	64	38	31	63	75	69	57

*Vijf 'traditionele migratielanden': Suriname, Turkije, Marokko, voormalige Nederlandse Antillen en Indonesië.

Bron: CBS Gezondheidsenquête, 2001-2005, 2016-2020. Bewerking: Mulier Instituut.